

Remissvar till SOU 2026:32 Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner

Förslaget

Klimat- och näringslivsdepartementet har remitterat SOU 2026:32 Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner till Fagersta kommun för yttrande.

Yttrande

Rent generellt måste staten i mycket större utsträckning avlasta de risker kommunerna tar. Ofta ligger betydande kostnader i samband med större etableringar på den enskilda kommunen utan att få ta del av intäkterna.

Därför blir utformningen av bland annat statsbidragen väldigt viktigt, att det vägs in tillkommande kostnader i framtiden, som idag inte är helt enkla att förutspå. I kommuner där det sker etableringar måste ökade ekonomiska intäkter kunna kommunen till del. En ökad befolkning ger större skatteintäkter men också ökade kostnader för att klara av välfärdsuppgiften och det är heller inte alls givet att alla som väljer att jobba på de nya företagen som etableras också väljer att bosätta sig i kommunen, vilket är grunden för ökade skatteintäkter.

Det är ur det hänseendet positivt med de statliga hyresförlustgarantierna, att finnas tillgängliga om nybyggda bostäder inte går att hyra ut vid exempelvis konkurser, innan de nyetablerade verksamheterna ens hunnit starta upp ordentligt.

Kommuner ska absolut ha en hög beredskap att underlätta etableringar och expansioner i den kontinuerliga förnyelsen av kommunens översiktsplan. Liksom en effektiv handläggning av nödvändiga lov och tillstånd.

Men långt innan det har kommunen ofta förberett mark, tagit fram detaljplaner eller genomfört investeringar i vägar, VA och annan infrastruktur i syfte att attrahera etableringar i den egna kommunen. Förutsättningarna för att kunna göra det ser mycket olika ut i olika delar av landet.

Ur det perspektivet är det positivt med förslaget om inrättande av en permanent statlig funktion för att förbättra statens stöd till kommuner som vill attrahera och ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner samt införande av en incitamentspeng för användning i den kommunala verksamheten, för förstärkning av kommunens planerings-, infrastruktur-, tillstånds-, miljö- eller av annan kommunal verksamhet som underlättar mottagandet av berörda företagsetableringar eller företagsexpansioner.

Fagersta kommun ser positivt på förslagen om statlig rådgivning, stöd till kommunala åtgärder och en tillväxtpott för transporter. För kommunen är det särskilt viktigt att stöd går att få tidigt, när vi undersöker vilken mark som kan fungera för en etablering. Stödet behöver också ta hänsyn till vad en etablering betyder för den enskilda kommunen. Innan kommunen tar på sig kostnader för mark och infrastruktur måste ansvar och ekonomiska risker vara tydliga.

Översiktsplanen visar var kommunen vill växa

Fagerstas översiktsplan antogs den 17 november 2025. Den pekar ut att större industri- och verksamhetsetableringar främst bör komma till inom eller intill befintliga verksamhetsområden, framför allt längs väg 68 och väg 66. Fårbo och Hyttbäcken är två områden där planen ser möjlighet för fler verksamheter. Den fördjupade översiktsplanen för Fagersta stad gäller också. Att ett område pekas ut i översiktsplanen betyder däremot inte att marken redan är planlagd, går att köpa eller har den infrastruktur som behövs. Innan mark kan erbjudas för en större etablering behöver kommunen bland annat reda ut vem som äger marken, vilka rättigheter som finns och om det behövs detaljplan eller fastighetsbildning. Vi behöver också undersöka markens förutsättningar, vägar, ledningar och kostnader. Natur- och kulturvärden, vattenfrågor och riksintressen kan påverka vad som är möjligt. Översiktsplanen tar till exempel upp riksintressen nära delar av Fårbo och järnvägens riksintresse vid Hyttbäcken. Varje plats måste därför prövas närmare.

Stöd behövs redan när marken utreds

Fagersta kommun är positivt till det statsbidrag som föreslås i avsnitt 5.4.2. Men den föreslagna ramen på 200–250 miljoner kronor under fem år kan bli liten i förhållande till kommunernas samlade behov. Bidraget bör kunna användas för att undersöka möjliga platser, markförhållanden, fastighetsrättsliga frågor och teknisk försörjning samt för att ta fram detaljplaner. Mycket av arbetet behöver göras innan ett företag har bestämt sig. Kommunen bör därför kunna söka stöd även när etableringen ännu inte är definitiv. En etablering som är stor för en mindre kommun bör kunna få stöd även om den inte hör till landets allra största.

Stöd till förberedelser innebär inte att marken är lämplig eller att en detaljplan kommer att antas eller ett tillstånd beviljas. De frågorna måste prövas i ordinarie processer.

Vägar och kostnader måste planeras tillsammans

Fagersta kommun är också positivt till tillväxtpotten för transportinfrastruktur i avsnitt 5.6.1. Väg 66 och väg 68 är viktiga för de verksamhetsområden som Fagerstas översiktsplan pekar ut. En större etablering kan kräva åtgärder på vägar även utanför området och ibland i flera kommuner. Tillväxtpotten bör kunna användas där åtgärder behövs för att etableringen ska fungera. Berörda kommuner behöver vara med i prioriteringen. De föreslagna 100 miljoner kronorna per år bör följas upp mot det faktiska behovet. Krav på kommunal medfinansiering får inte göra det omöjligt för mindre kommuner att få stöd.

Fagersta kommun ser ett värde i att Trafikverket ser över villkoren för medfinansiering och förskottering. När ett avtal skrivs behöver det stå klart vem som betalar om kostnaderna ökar, projektet ändras eller etableringen inte blir av. Samma tydlighet behövs för kommunala gator, vatten och avlopp. Kostnader ska fördelas mellan kommunen, berörda huvudmän och företaget på ett sätt som håller både ekonomiskt och rättsligt. Markaffärer och exploateringsavtal måste också följa tillämpliga regler om statsstöd.

Staten behöver samordna sitt stöd

Den föreslagna rådgivningen hos Business Sweden bör hjälpa kommuner med konkreta frågor om mark, avtal och samordning med myndigheter och infrastrukturägare. Den behöver utgå från kommunens översiktsplan och lokala förutsättningar. Det bör också vara tydligt hur kommuner som påverkas av en etablering i en grannkommun kan få stöd. Fagerstas översiktsplan tar till exempel upp att gruvetableringar i närliggande kommuner kan påverka vår infrastruktur och bebyggelse.

Förslagen blir mer användbara för Fagersta kommun om de ger stöd till tidiga markutredningar, fungerar även för etableringar som är stora lokalt och gör kostnadsansvaret tydligt. Då kan kommunen pröva de lägen som översiktsplanen pekar ut, samtidigt som varje etablering bedöms utifrån markens faktiska förutsättningar.

Yttrandet antaget av kommunstyrelsen i Fagersta 2026-10-06, § 193.